

**Arnoldi Corvini â Belderen, Batavi, Jcti quondam
Consummatissimi, Consilarii Electoralis & Professoris
Moguntini Publici, &c. Tractatus Geminus De Personis
Atque Beneficiis Ecclesiasticis Sive ...**

opus posthumum, diu desideratum, nunc demum excusum, & indice
locupletissimo instructum

De personis ecclesiasticis

Corvinus van Beldern, Arnold

Francofurti ad Moenum, 1708

VD18 10184902

De Archipresbyteris. Tit. 20

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62002)

& Romæ, teste Maurize in select. jur. Canon. d. loc. in Germania tota, teste Streinio, d. loco male informato, sed in multis Ecclesiis; nè nomen, quidem extet; ahbi, ut in Hispania, testant. Zerola in praxi Episc. part. I. verb. Archidiaconus. Zech. de Republ. Eccles. tit. 24. à num. 18. alleg. Barbof. d. lib. cap. & num. 8. & Gallia, teste Brodeau sur Louet. lit. D. 62. alleg. Maurize d. loco. ejus potestas sit enervata; sed loco Illius præest Vicarius Generalis; qui, nullo impedimento existente, omnia Archidiacono tribui solita, exequitur. Strein. d. loco post Dd. per ipsum allegat. De quo in sequentibus. Itaque de Archidiaconi jurisdictione dicendum, consuetudinem Regionum esse sequendam. Marinus d. loco. num. 6. Streinius d. loco, aliq. Zypæus in Enarrat. jur. Pontif. Novi, ad h. t. in fin.

TITULUS XX.

De Archipresbyteris.

SUMMARI A.

1. Archipresbyteri Ety-
mologia & antiquitas.	8. Consideranda hic con-
suetudo.
2. Quare institutus in Ec-
clesia.	9. Ripalix quodnam officii-
um.
3. Quod munus olim.	10. An uterq; habeat ju-
risdictionem forensem.
4. Quod, jure recentiore.	11. Quales esse debeant.
5. Quotuplices.	12. Quis eos eligat.
6. Urbani officium de Jure
Communi.	13. Jus sigilli an habeat.
7. Cur appelletur Urbanus	

Archipresbyter, ἀρχιεπίσκοπος, Sozomeno, lib. 8. cap. 11.
ἀρχιεπίσκοπος, Justiniano in Novel. 123. cap. 3. vel
ἀρχιεπίσκοπος, Socrati, lib. 6. cap. 9. Primus Presbyter
Phocio,

Photio, primas tenens post Episcopum: quod in his quæ ad divinum spectant officium, Episcopi agat vices; c. 3. hoc tit.

Hujus prima mentio fit in Concilio Carthaginensi IV. ita tamen ut institutio *Ejus* videatur longè antiquior. Sic Patres *can. 17.* loquuntur: *Episcopus gubernationem viduarum & pupillarum, ac Peregrinorum, non per se ipsum, sed per Archipresbyterum, aut per Archidiaconum agat.*

Ejus instituendi occasio hinc videtur orta. Nascente in aliqua urbe Ecclesia, ei regenda sufficiebat Presbyter unus cum Diacono uno: verum plebe multiplicata pluribus opus fuit Presbyteris, & tanto pluribus, quanto magis plebis crescebat multitudo. Necesse igitur fuit, ut in amplis urbibus, Christianam religionem amplectentibus, multos crearentur Presbyteri, eorumque consequenter aliquis obtineret Principem locum. Hæc, ut videtur *Morino de sacris ordination. parte 3. exercit. 15. cap. 2. ex quo hæc aliq. hujus tituli.* erat in ordinatione Presbyterali primus. Hinc apud Authores antiquos non leguntur Archipresbyteri, ut nec Archiepiscopi. Imò prohibuerunt Episcopi Africani, nè quis apud Eos Princeps diceretur Episcoporum, sed tantum Primas; & *can. Apostolico 33.* Metropolita seu Archiepiscopus primus tantum dicitur Episcopus: verba sunt: *Episcopus uniuscujusq. gentis esse oportet, eum qui in eis est primus, & existimare ut caput; & nihil facere, quod sit arduum aut magni momenti, præter illius sententiam.*

Postea, pullulante, & per agros & vicos radices, palmitesque diffundente Ecclesia, opus fuit *Archipresbyteris*, qui & urbanorum & rusticorum Presbyterorum curam gererent. Nec enim sufficiebat, aliis honore & confesso aliquem præferri Presbyterum: sed necesse fuit unum præferri cæteris, & sollicitudinem cum autoritate sublevare Episcopalem.

Multiplicatis enim per varias Diocesis paroccias Presbyteris, difficile fuit solis Episcopis habere tot Presbyterorum & Parocciarum sollicitudinem. Coacti ergo, cæteris qui invigilaret, leviora quæque corrigeret, & de difficilioribus referret ad Episcopum, præposuerunt unum. Sed quando & ubi fuerint primum *Archipresbyteri* instituti, incertum.

Corvinus
De Personis
Benef. Ecclesiarum

G IV

32

Nec tamen Presbyteri, multis Presbyteris praesidentes, omnes vocantur *Archipresbyteri*; sed tantum illi qui variis presbyteris in parochiis variis praeponebantur. Qui enim in eadem parochia multis praesunt Presbyteris, non dicuntur *Archipresbyteri*; sed *Paroeci*, sive *Parochi*, *Pastores*, *Rectores*, seu *Curiones*; Romae & locis in aliis, dicebantur olim *Presbyteri Cardinales*. *S. Gregor. epist. lib. 3. indict. 12. epist. 14. & lib. 2. indict. 11. epist. 13. 14. & Indict. 10. epist. 6.* Zacharias Papa epist. 7. ad Regem Pipinum & Episcopos Francorum cap. 1. & 4. sic scribit: *De Presbyteris agrorum, quam obedientiam debeant exhibere Episcopis & Presbyteris Cardinalibus: Concil. Meldense can. 54. constituit; ut titulos Cardinales in Urbibus vel Suburbis constitutos Episcopi canonice, & ordinant & disponant.*

Romae *Archipresbyteri* sunt tres, tribus Patriarchalibus Ecclesiis, Basilicis scilicet Lateranensi, S. Petri in Vaticano, S. Mariae majoris attributi. Olim erant plures: ut docet Morinus dicto loco. *Quem consulate.*

3 Porro *Archipresbyterorum jurisdictio, munia, & officia*, alia sunt *antiquo jure*, alia *recentiore*. Solet enim, ut cuius notum, *jurisdictio*, pro locorum & temporum varietate, esse varia, restringi, ampliari, aliquando extingui, praescriptione quoque augeri vel minui. Ad umbrabimus quodammodo ex canonibus antiquis, cum Morino dicto loco, *jurisdictionem antiquam*. Deinde cum *Jure Canonico nostro* locuturi de recentiore.

Ex antiquis canonibus colligi potest gravissimos fuisse auctoritate sacri magna per Dioecesein. Vocat enim Concilium Aquisgran. II. can. 4. *Archipresbyteros & Archidiaconos Ministros Episcoporum*: Ludovici vero Imperatoris capitulare, extans p. 463. tom. 2. *Concil. Galliae*, eisdem vocat can. 5. *Episcopalis ministerii Adjutores*. Quibus autem consistat, sequentia explicant Concilia. Docet citatum Concilium Carthaginense, *Eos & curam & administrationem gessisse viduarum, pupillorum, peregrinorum*. Concilium Epaun. can. 8. *Dioecesein visitandi, & de bonis Ecclesiae ipsius nomine disponendi largitur auctoritatem*. Loquitur: *Archipresbyter dum dioecesein tenet, de his quae emerit, aut Ecclesiae nomine scripturam faciat, aut ab ejus, quam tenet, Ecclesia ordinatione dis-*

mediscerat. In Presbyteros, Diaconos, & Clericos inferiores jus dicebat, poenis eos coërebat: Turon. Concil. II. can. 20. sic loquitur: *Illi verò Archipresbyteri, qui talem cautelam super Juniores suos habere noluerint, & non eos habuerint studio distringendi, ab Episcopo suo in civitate retrudantur in cellam, ibiq; mense integro panem cum aqua manducent, & poenitentiam pro sibi credito Clero agant, &c.* Juniores in dicto Concilio sunt Presbyteri: Laici enim eos colere tenebantur plurimum: Si quid agebant contra, plectebantur severe. Concil. Antifiodor. can. 44. dicit: *Si quis in secularibus institutionem aut commotionem Archipresbyteri sui contumacia faciente audire distulerit, tamdiu à liminibus Sanctæ Ecclesiæ habeatur extraneus, quamdiu tam salubrem institutionem adimplere distulerit. Insuper & multam, quam Rex præcepto suo instituit, sustineat.* Episcopi per Archipresbyteros Canonicos regebant: *Regula Chrodogangi cap. 8. Walfridus Strabo cap. ultimo libri de reb. Ecclesiast. Secundum Concilium Nannerense, ex consuetudine antiqua, ordinandos Episcopo præsentant: verba Concilii in can. 11. sunt hæc: Episcopus quando Ordinationem facere disponit, omnes qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quarta ante ipsam ordinationem evocandi sunt ad Civitatem, una cum Archipresbyteris, qui eos præsentare debent: vide can. quando Episcopus. dist. 24.*

Hinc cum tanta Archipresbyteri esset auctoritas, Concilium Turonense prohibet Episcopo severe, nè eum ab officio deponat, sine omnium suorum Compresbyterorum & Abbatum consilio.

Recentiori Jure, in Corpore Juris Canonici relato, nonnulla alia munera Archipresbyteris tribuuntur, aut jam dicta evidentius enuntiantur.

Sed antequam ea enarremus, sciendum, non tantum institutos fuisse olim Archipresbyteros in civitatibus, sed etiam in oppidis, & vicis majoribus: ut colligitur ex Concil. Ravennat. sub Joan. IX. secunda partis cap. 12. & refert. Ext. eod. loco c. singula. Et multis seculis ante Joannem IX. Concil. Turon. II. can. 20. Archipresbyteros Vicanos memorat. De quibus videtur loqui canon *Si in plebibus. dist. 63. Diu Rurales Archipresbyteri dicebantur, & dicuntur etiam Decani, ut testatur Innocentius III. in c. ad hac. de offic. Archidiacon. & longè antè Eum docuerat*

Corvinus
De Personis
Benef. Ecclesiasticis

G IV

72

cuerat Concilium Agath. ut refertur in can. in capite quadragesime. 64. dist. 50. & à Burchardo lib. 19. cap. 26. & Ivone decreti parte 15. can. 45. sed eò quod necessario decem præesse Clericis rura incolentibus, ut vult c. ad huc. 7. de offic. Archidiacon. debebat; vel quod, ut vult Barbofa lib. 1. Jur. Ecclesiast. univ. cap. 25. num. 8. cum Petro Gregor. Syntagm. jur. univ. lib. 15. cap. 21. num. 15. Sebast. Casar. de Ecclesiast. Hierarch. part. 3. dist. 12. §. 2. num. 9. Reginald. in praxi. lib. 30. tract. 3. num. 39. vers. 6. facta translatione à denarii numeri perfectione Decanus appellari solet omnis ille, qui ordinis alicujus est primus & præcipuus; sed eò quod antiquitus Dioeceses per Decanias erant divisæ, quibus præerant Archipresbyteri. ut videre est in Capitularibus Caroli Calvi cap. 3. tom. 3. Concil. Gallia.

5 Archipresbyteri ergò sunt duplices: alii Urbani, Rurales seu Rurales alii.

Illi in urbibus degentes in Cathedrali vel collegiata Ecclesia officio suo funguntur.

Hi ruri, id est, extra civitatem Episcopalem, plebis ac Presbyterorum, reliquorumque Clericorum sibi subjectorum, curam habent c. pen. & ult. hic.

6 Ministerium seu Officium Archipresbyteri Urbani est de jure communi definitum.

Nempè; Primò; Ut cæteri Sacerdotes officia divina & Missas rectè celebrent, curare; ad illorum mores & honestatem vitæ attendere, corrigere; item illorum necessitatibus providere: c. per lectis. vers. Archipresbyter. dist. 25. c. 1. 2. 3. hoc tit. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 30. tract. 3. cap. 3. num. 49. vers. sexta. Ferrus in tract. de procedent. quest. 6. num. 1. Missas inter Dignitates & Canonicos successivè per ordinem, id est, solemniores inter dignitares, & inter solemnes Canonicos, eorum servatâ prærogativâ, ut honorentur omnes, distribuere: Sacra Rituum Congregat. in una Tarentina Cypthiarum 27. Febr. 1610. Barbof. d. loco num. 10.

Eundem etiam Sacerdotibus Cardinalibus præesse, eorum ministerio & vitæ providere, ait Papa Leo in c. 2. hoc tit. Verum non liquet, quinam illi Cardinales Sacerdotes sint. Aliqui primarios inter Cathedra-

drales interpretantur. *Maurize in select. jur. Canon. tit. 27. Strein. in sum. Jur. Canon. part. 1. tit. 5. de dignitat. §. 3. Duarenus rejectis latè per Quintanad. Ecclesiast. Jur. lib. 4. ex num. 42. traditis; dicit, tract. de Sacrament. Eccles. ministr. lib. 1. cap. 8. & 13. Pontificem loqui de Cathedralis Ecclesiæ Canonicis, qui rem divinam faciunt cum Episcopo, atque unum constituunt corpus.*

Secundo Archipresbytero incumbit, Episcopo solemniter celebrantia assistere, & tunc Sacerdotibus, ut se facris induant vestibus, & quomodo ad Missam procedere debeant, præcipere: c. officium. 3. hoc tit. Azor. Instit. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 15. qu. 3. absente vel infirmo Episcopo vice ejus Missarum solemniam, divinaque officia celebrare. d. c. perlectis. c. 1. & 2. hoc tit. can. Pontifices. & ibi Gloss. 7. qu. 1.

Tertio Poenitentium feria quarta Cinerum ab Ecclesia expulso- rum capitibus cineres imponere: feria quinta in Cæna Domini reconciliatos in Ecclesiæ ingressu, Episcopo representare. Pont. Rom. par. 2. tit. de expuls. publ. poenit. feria quarta Cinerum. pag. 543. Castald. in praxi Ceremon. lib. 1. sect. 8. cap. 7. num. 5.

Quarto; Absente vel ægrotante Episcopo, fontes benedicere, poenitentiam Sacramentaque alia ejus loco administrare; c. 2. hoc tit. in communicatione Corporis & Sanguinis Domini specialem curam gerere. d. c. officium. 3. junctâ Gloss. Azor. d. cap. 15. qu. 3.

Deniq; sicut Archidiaconus Episcopo in his quæ pertinent ad officium ministri, adjuvat ex officio, ita & Archipresbyter eidem inservit in his quæ ad Sacerdotis spectant munus; c. 1. 2. 3. hoc tit. & est quasi Sacerdos Parochialis omnium post Episcopum, in administratione videlicet Sacramentorum, can. in capite. dist. 50. d. c. officium. 3. ubi Gloss. verb. à foris.

Dignitate enim præest, & in Cathedrali, quæ totius Urbis & Diocesis est parochia, & ad illum proprie spectat, animarum curam habet. Labor. variar. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 64. Piac. in praxi Episcop. part. 2. cap. 3. num. 24. vers. circa festum. Card. in Clem. dudum. §. verum. de sepult. Bollet. disquis. Clerical. part. 1. tit. de bonis Cleric. §. 3. num. 43. Strein. d. loco.

Unde omnibus de Diocesi, in majori Ecclesia, non obstante can.

Cc

placu-

Corvinus
De Personis
Benef. Ecclesiasticis

G IV

32

placuit. de pœnit. dist. 6. & c. nullus. de paroch. sacramenta ministrat: Cæcilius lib. 5. instit. major. tit. 4. num. 168. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 27. num. 1. Galer. in Margar. casuum conscient. verb. Sacramentum. 2. Honor. ab Axel. in Sum. Decret. ad hunc tit. num. 4. ac proinde omnium eorum confessiones audit, pœnitentias injungit, absolvit, d. c. officium. Azor. d. cap. 15. qu. 8. vers. quare. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. cap. 14. num. 2. præterquam in casibus Episcopo reservatis; Hostiens. & Joan. Andr. in can. si Episcopus. de pœnit. dist. 6. Sylvest. in sum. verb. Archipresbyter. nec solenniter pœnitentes, Episcopo inconsulto, absolvit, vel reconciliat; Gloss. per text. in d. c. officium. hic.

7 Eam ob causam vocari solet Episcopi Vicarius natus; putate in spiritualibus; Gloss. in verb. proprio. in c. omnis utriusq. 12. de pœnit. & remission. Baldus cons. 161. casus super quo. num. 11. lib. 2. Bero. in rubr. de offic. deleg. num. 9. & cons. 22. num. 3. volum. 1. Leo in thesauro fore Eccles. part. 1. cap. 10. num. 2. vers. sexta. Sbroz. de officio Vicarii, lib. 11. quest. 3. num. 18. & lib. 2. qu. 14. num. 2. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcop. part. 1. num. 22. Lancelot. in templo Judicium lib. 2. cap. 11. Barbosa de Canon. cap. 6. num. 19. cum seqq. Hieron. Roman. de Republ. Christiana, lib. 3. cap. 10. Strein. d. loco, & §. num. 3. & à lege, ratione officii & dignitatis ipsi tributa ratione jurisdictione frui ordinaria. c. ult. ubi Gloss. verb. referant. hoc tit. Azor. d. cap. 15. quest. 6. Narbona d. part. 1. num. 30. Barbosa lib. 1. jur. Eccles. univers. cap. 25. num. 24.

8 Sed, ut de jurisdictione Archidiaconi diximus præcedenti titulo; nempe Ecclesiarum considerandas esse consuetudines; ita & hic quoad Archipresbyteri Urbani officium referendum. sec. Hostiens. in fine sum. Decret. ad h. t. Rot. decis. 9. de præbend. in novis. Boër. decis. 286. num. 5. Nicol. Garc. de benef. part. 3. cap. 4. num. 26. & part. 5. cap. 1. num. 256. cum seqq. Barbosa d. loco num. 28.

9 Ruralis Archipresbyter de jure communi, de quo in c. fin. hoc tit. præest plebibus, ut scilicet non solum imperiti vulgi sollicitudinem gerat, verum etiam Presbyterorum per minores Ecclesias habitantium; & qua unusquisque industria opus suum exerceat, Canis. ex Synodo Ravennat. lib. 1. tit. 20. Panorm. in c. fin. in 3. not. hic. nec non cuncta que ad salutem plebis suæ spectant, Episcopo denuntiat; nihil autem eo in-

consulto, nec contra ejus decreta facere præsumat. *Duaren. de sacr. Eccles. minist. lib. 1. cap. 8. Petr. Gregor. syntagm. jur. univ. lib. 15. cap. 21. num. 14. Azor. d. cap. 15. qu. 4. vers. aliter. Barbosa d. loco. num. 27.* Sacellanos sibi subiectos coarctet & corrigit: qui pro baptismo & celebrandis officiis convenire simul, & correctionem recipere debent: Inobedientes Episcopi iussu vel permissu excommunicat; *Canis. d. loco. Strein. d. loco. num. 4.* Clericum sibi subiectum ad residentiam non citat; nec, si non venerit, eum privat; quia cum in figura iudicii agitur, solus Clerici iudex est Episcopus: *can. de persona. 11. qu. 1. Panorm. ad d. c. fin. sub num. 1. vers. quæro. hic. Honor. ab Axel. in sum. Decret. ad h. t. num. 7.*

Neuter enim Archipresbyter in Clericos & Sacerdotes ullam habet fori externi jurisdictionem, ita ut në in minimis quidem causis aliquem punire queat; ut ex declarat. Cardinal. Barbosa de Canon. cap. 6. docet.

Cujus rei causam Azorius *Inst. Moral. lib. 3. cap. 15. quest. 7.* adscribit consuetudini; quæ in quibusdam locis obtinuit, ut nullum habeat forum, & nullum territorium; sed tantum curet ea, quæ ad sacramentorum, præsertim pœnitentiæ, administrationem, tam quoad laicos, quam quoad Presbyteros sibi subditos, quorum excipit confessiones, pertinent. *d. c. officium. hic. Strein. d. loco. num. 5.*

Est dubium, an *Archipresbyter* habeat jus instituendi eos qui à Patronis Ecclesiarum sibi subditarum offeruntur, aut præsentantur? Dicendum, non habere muneris sui vi, sed vel ex Episcopi commissione speciali, vel consuetudine; quemadmodum de Archipresbytero Florentino testatur Sylvester in *summa verb. Archipresbyter. qu. 5.* de Archipresbytero Bononiensi Gemmianus *consil. 117. num. 10. Cardinalis Tuschus conclus. 841. aliq. citati à Streinio d. loco. num. 6.*

Archipresbyter uterq. Presbyter esse debet, aut, si non est, intra 11 annum fieri; ut Archidiaconus, si non est, Diaconus. Clem. 1. de atat. & qualit. ordinand. can. 1. dist. 60.

Utriusq. electio pertinebat olim ad Archidiaconum; can. si in plebibus. dist. 63. hodiè sine Episcopi & Archidiaconi mandato nec institui,

cc 2 nec

Corvinus
De Personis
Benef. Ecclesiarum

G IV

32

necremoveri potest: c. ad hæc de offic. Archidiacon. ex Canon. 7. Concil. Turonens. II.

Ex quo sequitur Archidiaconum majorem esse Archipresbytero; quoniam hic illi subest. c. 1. hic. d. can. perlectis. vers. Archipresbyter. dist. 23. & ideo Archipresbyter de Clericorum continentia Episcopo vel Archidiacono denunciare debet: Concil. Antisiodorens. can. 20. Archidiaconus inquam præponitur Archipresbytero, sed in iis, in quibus Archidiaconus vices gerit Episcopi: Maurize in select. jur. Canon. hoc tit.

13 Archipresbyter seu Decanus ruralis jus habet sigilli. Synodus Londinensis apud Matthæum Parisiensem in Henrico III. inquit: Statuimus, ut sigillum habeant non solum Archiepiscopi, & Episcopi, sed etiam eorum Officiales. Item Abbates, Priores, Decani, Archidiaconi, & eorum Officiales, Decani rurales, nec non Ecclesiarum Cathedralium capitula, &c. Maurize. d. loco.

TITULUS XXI.

De Primicerio.

SUMMARI A.

1. Primicerius quis, in genere.	4. An habeat dignitatem.
2. Quis intelligatur hic.	5. Dignitatum Ecclesiarum nomina pendunt à consuetudine.
3. Quodnam ejus officium.	

Quia Archidiacono non tantum subest Archipresbyter, sed & Primicerius, Sacrista & Custos, c. ad hæc. 7. de offic. Archidiacon. c. 1. hoc tit. c. un. de offic. Primicerii. c. un. de offic. Sacriste. c. 1. de offic. Custod. & can. perlectis. vers. Archipresbyter verò. dist. 23. ideo, antequam ad eos, qui Episcopi sollicitudinem levant extra ordinem, veniamus, cum Compilatore Decretalium eorum officia explicabimus.

Primi-